

S. Sayısı : 7

Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onanması hakkında Kanun tasarısı ve Çalışma Komisyonu raporu (1/61)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/1675, 6 - 3640

3 . X . 1950

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onanması hakkında Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 20 . IX . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının 1947 yılında Cenevre'de akdedilen 30 ncu konferansında kabul edilmiş olan (Sanayi ve ticarete teftişe dair 81 no. lu Sözleşme) nin onanması hakkındaki kanun tasarısının gerekçesi.

Üyesi bulunduğumuz Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı tarafından 1947 yılında Cenevre'de akdedilen 30 ncu Konferansta kabul olunan bu sözleşme, esasa mütaallik 33 ve şekle mütaallik 6 maddeyi ihtiva etmekte olup bunların özeti ve her biri hakkındaki düşünce aşağıda yazılıdır :

Madde 1 ve 2 : Sözleşmenin kendileri hakkında yürürlükte olduğu üyelerin, çalışma şartlarını düzenliyen mevzuat hükümleri bakımından denetlemeye tâbi bulunan sınai müesseseleri teftiş edecek bir teşkilât kurmaları hakkındadır. Maden ocakları ile ulaştırma işletmelerini teftiş dışında bırakmak üzere millî mevzuatın hükümler koymasına cevaz verilmektedir.

Memleketimizde ötedenberi iş teftiş teşkilâtı mevcut olduğu gibi Çalışma Bakanlığı kuruluşuna ait kanuna ek cetvelde bu teftiş kadrosu yer almış bulunmaktadır. İş müfettişlerimiz ister sınai olsun, ister olmasın, maden ocakları ve ulaştırma işleri dâhil İş Kanununa tâbi bütün iş yerlerini teftişe yetkili ve bu hususla görevlidirler.

Binaenaleyh bu maddeler, mevcut mevzuatımızla ahenk halindedir.

Madde 3 ve 4 : İş müfettişlerinin yetkilerine ve üye memleketlerde cari usuller imkân verdiği takdirde bunların merkezî bir makama bağlı olmalarına dair hükümleri muhtevidir. Memleketimizde esas itibariyle, çalışma şartlarının kontrolü, maiyetlerinde çalıştıkları bölge çalışma müdürlükleri vasıtasıyla Çalışma Bakanlığına, yani merkezî bir makama bağlı bulunan iş müfettişlerine aittir. Yalnız hafta tatilinin tatbikının kontrolü ve buhar kazanlarının muayenesi ile belediyeler, belli sayıdan fazla işçi çalıştıran iş yerlerinde hastane veya revir açılmasının murakabesi ile de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı görevlidir. Ancak iş teftiş teşkilâtının bir merkezî makama bağlanmasını sözleşme kesin bir şekilde derpiş etmemekte ve bunu imkânla mukayyet bulundurmakta olduğundan bu maddelerin de mevzuatımıza aykırı bir ciheti yoktur.

Madde 5 : İş teftiş teşkilâtı ile bir yandan benzer görevi olan diğer resmî daireler ve âmm müesseseleri, diğer yandan iş veren ve işçi temsilcileri arasında iş birliği yapılması hakkındadır.

Resmî teşkilât arasında bu yolda bir iş birliği, esasen İş Kanunumuzun 96 nci maddesi hükmü icabındandır. İş veren ve işçi temsilcileri ile iş birliğine gelince, iş müfettişlerimiz esasen bunlarla daimî surette temas halinde olup onların fikir ve mütalâalarından lüzumunda faydalanılmaktadır.

Netice itibariyle bu madde de İş Kanunumuzla ahenk halindedir.

Madde 6 - 11 : Müfettişlerin, durumlarının istikrarı sağlanan memurlar olmaları, hizmete alınmalarında ehliyet aranılması, kadınların da iş müfettişi tâyin edilebilmesi, iş müfettişleri arasında hekimler, muhtelif mesleklerde mütehassıslar bulundurulması, iş müfettişleri sayısının yeter derecede olması, teftişlerin kolayca yapılabilmesi için gerekli maddi vasıtaların temini hakkındadır.

Bütün bu hususlar memleketimizde mevcut durumla tam ahenk halindedir.

Madde 12 : İş müfettişlerinin gündüz veya gece her hangi bir saatte iş yerlerine girip teftiş yapabilecekleri, istedikleri kayıt ve defterleri görüp icabında tetkik için beraberlerinde götürebilecekleri, iş veren ve işçilere sorular tevcih edebilecekleri hakkında olup İş Kanunumuzun 92 nci maddesi ile ahenk halindedir.

Madde 13 : İş müfettişlerinin iş yerlerinde iş emniyeti ve işçi sağlığı bakımından gördükleri noksanları ikmal ettirmek için gerekli işlemi yürütmeleri hakkında olup İş Kanunumuzun 56 nci maddesiyle ahenk halindedir.

Madde 14 : İş kazalarının ve meslek hastalıklarının iş müfettişlerine haber verilmesi hakkındadır. İş Kanunumuzda bu husus için bir hüküm yoktur. Yalnız İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki 4772 sayılı Kanunumuzun 56 nci maddesi iş kazalarının ve 57 nci maddesi de meslek hastalıklarının İşçi Sigortaları Kurumuna bildirilmesi mecburiyetini koymuş bulunmaktadır ki bu da sözleşmede görülen maksadı temine kâfidir.

Madde 15 : Müfettişlerin teftiş ettikleri işleriyle bir menfaat ilgisi bulunmaması müfettişlerin öğrenecekleri imalât sırlarını açığa vurmamaları, kendilerine şikâyet edenlerin isimlerini, meydana çıkarmamaları hakkındadır.

İş Kanunumuzun 93 ncü maddesi, meslekî sırların ve şikâyet sahiplerinin isimlerinin açığa vurulmaması hakkında aynı hükümleri muhtevidir. Türk Ceza Kanununun 198 nci maddesi de resmî sıfatı icabı olarak öğrendiği sırrı ifşa edenler hakkında hapis ve para cezası derpiş etmektedir. İş müfettişlerinin bütün diğer memurlar gibi ticaretle meşgul olmamaları meselesine gelince, 788 numaralı Memurlar Kanunumuzun 1496 sayılı Kanunla değiştirilen 8 nci maddesi «memurlar ticaret ve sanayî işte çalışamazlar... Şirketlerde ve ticaret ve sanayi müesseselerinde vazife deruhde edemezler» hükmünü muhtevi olup bu hususta sözleşme ile ahenk hâlidir.

Madde 16 : İşyerlerinin, lüzumlu derecede sık sık teftiş edilmeleri hakkındadır. Memleketimizde de buna dikkat edildiğinden bu maddenin kabulü tabiidir.

Madde 17 ve 18 : Mevzuata aykırı hareket edenlerin prensip itibariyle, ayrıca bir ihtarla hâcet kalmadan derhal kanuni takibata tâbi olmaları, ve ancak millî mevzuatın bu kaide için istisnalar kabul edilebileceği, diğer taraftan bu hareketler için cezai müeyyideler konulması hakkındadır.

İş Kanunumuzda bununla ilgili ayrı bir hüküm yoktur. Umumi ahkâma göre ise, memleketimizde bu kabîl suçların derhal kanuni kovuşturmaya mevzu teşkil etmesi icabettiğinden, sözleşme maddesinde mevcut prensip bizce esasen uygulanmaktadır. Kanuna aykırı hareketler için ise, İş Kanunumuzun 8 nci faslında, suçun önemine göre değişen türlü cezalar derpiş edilmiştir.

Madde 19 - 21 : İş müfettişlerinin yılda en az bir defa, teftiş sonuçlarını belirten bir rapor hazırlayıp merkezî makama vermeleri, merkezî makamın da bunlara dayanan umumi bir yıllık rapor yayınlaması ve bunların birer suretini Milletlerarası Çalışma Bürosuna göndermeleri, yıllık raporların belirli hususları ihtiva etmeleri hakkındadır. Bu işlemler, iş teftişinden beklenen faydaların gerçekleşmesi için yürütülmesi tabii olan hususlar olduğundan, maddenin kabul ve tatbiki zaruridir.

Madde 22 - 24 : Sınai müesseseler için mevcut iş teftişi sistemine benzer bir sistemin ticari müesseseler için de kurulması hakkındadır.

Mevzuatımızda iş teftişinin snai müesseselere hasrı hakkında bir hüküm bulunmadığından ve bizdeki teftiş bütün iş yerlerine şâmil olduğundan, bu maddeler durumumuzla tetabuk etmektedir.

Madde 25. — Ticari müesseseler için bir iş teftişi sisteminin kurulup kurulmamasını üyelerin ihtiyarına bırakan bu maddede kabule mâni bir cihet görülmemiştir.

Madde 26 : Bir iş yerinin iş teftişine tâbi olup olmadığına tereddüt hâsıl olunca, bunun yetkili makameca halledileceği hakkındadır. Memleketimizde İş Kanununa tâbi olan her iş yeri, iş teftişine tâbidir. Kanun kapsamına alınıp alınmamak keyfiyeti hakkında karar vermek ise, İş Kanununun 2 nci maddesi gereğince Çalışma Bakanlığına aittir. Binaenaleyh sözleşme ile kanunumuz arasında uyarılık vardır.

Madde 27 : « Kanuni hükümleri » tarif eden bu maddede kabule engel bir cihet görülmemiştir.

Madde 28 : Bu sözleşmeyi yürürlüğe koyan millî mevzuat hakkında, üyelerin onadıkları sözleşmelere dair vermekle mükellef buldukları yıllık raporlarda her türlü tafsilâtın mevcut olmasına dair bulunan bu maddede kabule mâni bir cihet görülmemiştir.

Madde 29 : Geniş bölgeleri ihtiva edip de bunlardan bâzılarında, mahallî şartlar dolayısıyla, bu sözleşmeyi uygulamak imkânı bulamayan üyelere bu bölgeleri sözleşme hükümleri dışında tutmak serbestliğini veren bu madde, memleketimizi ilgilendirmemekte, fakat hiçbir mahzur arz etmemesi sebebiyle, kabulüne bir engel görülmemektedir.

Madde 30 - 31 : Müstemlekeleri veya benzer toprakları olan memleketlere taallük eden bu maddeler, memleketimizi ilgilendirmemekle beraber, kabullerinde bir mahzur görülmemektedir.

Madde 32 - 39 : Bu maddeler, Sözleşmenin tesciline, yürürlüğe girmesine, feshine dairdir. Bu kabül belgelerin sonuna konulması mütat olan bu hükümler şekle ait bulunduğundan, kabul edilmeleri tabii telâkki edilmektedir.

••

Netice olarak, üye devletlerin bir iş teftişi teşkilâtı kurmalarına ve bunların faaliyet tarzına dair hükümleri ihtiva eden bu Sözleşme esasen memleketimizde bugün uygulanmakta olan bir şekli ifade etmekte ve bize yeni herhangi bir vecibe veya külfet yüklememekte bulunduğundan, bunun onanması uygun ve faydalı görülmüştür.

Çalışma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Çalışma Komisyonu

Esas No. 1/61

Karar No. 3

28 . XI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Sanayi ve Ticarete iş teftişi hakkındaki 81 numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onanması hakkında Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 20 . IX . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı gerekçe ve ilişkileriyle birlikte Yüksek Başkanlığımızdan Komisyonumuza havale olunmuştur.

Bahsi geçen kanun tasarısı gerekçesi ve ilişkileri Komisyonumuzca, Çalışma Bakanlığı temsilcilerinin de huzuriyle incelenmiş ve memleketimizin çalışma mevzuatıyla Millî kanunlara karşı muhalif bir hükmü taşımadığı ve iş kanunlarımızla mutabakatı müşahede edilmiştir. Çalışma Bakanlığınca yeniden hazırlanmakta olan (İş) Kanunun da, 81 numaralı Milletler-

arası Sözleşâmesinin göz önünde bulundurulması dileğiyle Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Kamutayın yüksek tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Çalışma Komisyonu Başkanı Bu Rapor Sözcüsü
Manisa Zonguldak
Dr. N. Körez A. Boyacıoğullar

Kâtip
Zonguldak Giresun İstanbul
S. Başol D. Köymen Senihi Yürüten
İzmir Kırşehir Seyhan
A. Tekön H. S. Erkut Y. Z. Eker
Sinob Urfa
M. Tümerkan F. Ayalp

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onanmasına dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının Genel Konferansı tarafından, 1947 de Cenevre'deki toplantısında kabul edilmiş olan (Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 Numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi) onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
A. Menderes

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
S. Ağaoğlu

Devlet Bakanı
F. L. Karaosmanoğlu

Adalet Bakanı
H. Özyörük

Millî Savunma Bakanı
Refik Ş. İnce

Dışişleri Bakanı
F. Köprülü

Millî Eğitim Bakanı
T. İleri

Eko. ve Ticaret Bakanı
Z. H. Velibeşe

G. ve Tekel Bakanı
N. Özsan

Ulaştırma Bakanı
S. Kurtbek

İşletmeler Bakanı
Muhlis Ete

İçişleri Bakanı
R. Nasuhioğlu

Maliye Bakanı
H. Ayan

Bayındırlık Bakanı
F. Belen

Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. H. Üstündağ

Tarım Bakanı
N. İyriboz

Çalışma Bakanı
H. Polatkan

SANAYİ VE TİCARETTE İŞ TEFTİŞİ HAKKINDA 81 No. LU SÖZLEŞME

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'ye davet edilerek orada 19 Haziran 1947 tarihinde otuzuncu toplantısını yapan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansı,

Toplantı gündeminin dördüncü maddesini teşkil eden sanayi ve ticaretle iş teftişi meselesine dair muhtelif tekliflerin kabulüne,

Bu tekliflerin bir milletlerarası sözleşme şeklini almasına,

Karar verdikten sonra,

Bin dokuz yüz kırk yedi yılı Temmuz ayının on birinci günü,

İş teftişi hakkında 1947 Sözleşmesi adını taşıyacak olan aşağıdaki Sözleşmeyi kabul eder:

Kısım I - Sanayide iş teftişi

Madde — 1.

Hakkında bu Sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının her üyesinin sınai iş yerlerinde bir teftiş sistemi bulundurması lâzımdır.

Madde — 2.

1. Sınai iş yerlerinde iş teftiş sistemi çalışma şartlarına ve işçilerin işleriyle meşgul oldukları sırada korunmalarına dair olan kanuni hükümlerin uygulanmasını sağlamakla iş müfettişlerinin vazifeli oldukları bütün iş yerleri hakkında uygulanır.

2. Millî mevzuat, maden ve ulaştırma işletmelerini veya bu gibi işletmelerin bazı kısımlarını bu Sözleşmenin uygulanmasından istisna edebilir.

Madde — 3.

1. İş teftiş sisteminin vazifeleri şunlar olacaktır:

a) Çalışma müddetleri, ücretler, iş emniyeti, işçilerin sağlığı ve refahı, çocuk ve gençlerin çalıştırılması, ve bunlarla ilgili diğer hususlar gibi, çalışma şartlarına ve işçilerin işleriyle meşgul oldukları sırada korunmalarına dair olan kanuni hükümlerin mezkûr hükümlerin tatbiki temin etmekte iş müfettişlerinin vazifeli oldukları nispette uygulanmasını sağlamak;

b) İş verenlere ve işçilere, kanuni hükümlere riayet etmeyi sağlayacak en müessir yollar hakkında teknik malûmat vermek ve tavsiyelerde bulunmak.

c) Mevcut kanuni hükümlerin sarîh şekilde derpiş etmemiş olduğu kusur veya suiistimalleri yetkili makamın dikkatine arz etmek;

2. İş müfettişlerine tevdi edilebilecek diğer vazifelerin, esas vazifelerini ifaya mâni olması veya iş verenler ve işçilerle olan münasebetlerinde müfettişler için zaruri bulunan nüfuz ve tarafsızlığa halel vermemeleri lâzımdır.

Madde — 4.

1. İş teftişi, üye memleketin idari usulleriyle kabiletelif olduğu nispette, merkezî bir makamın nezaret ve mürakabesine tâbi bulunacaktır.

2. Federal bir devlet bahis mevzuu olduğu takdirde, «merkezî makam» tâbiri, ya federal bir makamı veya federasyonu teşkil eden bir hükümetin merkezî makamını ifade edebilir.

Madde — 5.

Yetkili makam, aşağıda yazılı hususları kolaylaştırmak için uygun tedbirler alacaktır:

a) Bir taraftan teftiş servisleri, diğer taraftan benzeri faaliyetlerde bulunan hükümetin diğer servisleri ve resmî ve hususi kurumlar arasında müessir bir iş birliği yapılması.

b) İş teftişi servisinin memurlarıyla iş veren ve işçiler veya bunların teşekkülleri arasında iş beraberliği yapılması,

Madde — 6.

Teftiş personeli, memuriyette istikrarlarını ve hükümet değişikliklerine ve yerinde olmıyan harici tesirlere tâbi bulunmamalarını sağlayacak şekilde bir statü ve hizmet şartlarından faydalanan âmme memurlarından tereküp edecektir.

Madde — 7.

1. Âmme hizmetine alınmak için millî mevzuatın tesbit edeceği şartlar mahfuz kalmak kaydıyla, iş müfettişleri, yalnız görecekleri vazifeleri ifa edebilmek için gereken ehliyet göz önünde tutularak tâyin edileceklerdir.

2. Bu ehliyetlerin tahkiki yolları yetkili makam tarafından tâyin edilecektir.

3. İş müfettişlerinin vazifelerini ifa edebilmeleri için münasip şekilde yetiştirilmeleri lâzımdır.

Madde — 8.

Gerek erkekler, gerek kadınlar iş müfettişi tâyin edilebileceklerdir; icap ettiği takdirde erkek ve kadın müfettişlere özel vazifeler verilebilecektir.

Madde — 9.

Her üye, işçilerin işleriyle meşgul buldukları esnada sağlık ve emniyetlerinin korunmasına dair olan kanuni hükümlerin uygulanmasını sağlamak ve kullanılan usullerin, malzemenin ve çalışma şekillerinin işçilerin sağlık ve emniyeti üzerindeki etkilerini araştırmak maksadiyle, tababet, makine, elektrik ve kimya alanlarındaki mütahassıslar da dâhil olmak üzere, hakkiyle ehliyetli eksper ve teknisiyenlerin millî şartlara göre en münasip sayılabilecek tarzda teftiş faaliyetlerine iştiraklerini temin etmek için lüzumlu olan tedbirleri alacaktır.

Madde — 10.

İş müfettişleri iş teftişi vazifesinin müessir bir şekilde ifasına yetecek sayıda olacak ve bu sayı, aşağıdaki husular hakkiyle gözönünde tutularak tesbit edilecektir.

a) Müfettişlerin ifa etmek mecburiyetinde oldukları vazifelerin önemi, hususiyle :

i) Teftişe tâbi işyerlerinin sayı, mahiyet, büyüklük ve mevki,

ii) Bu gibi iş yerlerinde istihdam edilen işçilerin sayı ve neveleri,

iii) Uygulanmasının sağlanması gereken kanuni hükümlerin sayısı ve tenevvü,

b) Müfettişlerin emrine verilmiş olan maddi vasıtalar;

c) Teftişlerin müessir bir şekilde icrası için bunların tâbi olacağı amelî şartlar.

Madde — 11.

1. Yetkili makam, iş müfettişlerine aşağıdaki hususların temin edilmesi için lüzumlu olan tedbirleri alacaktır :

a) Teftiş servisinin ihtiyaçlarına göre münasip şekilde teşhiz edilmiş ve ilgili bütün şahıslara açık bulundurulmuş mahallî bürolar;

b) Münasip âmme taşıt kolaylıklarının mevcut olmadığı hallerde, müfettişlerin vazifelerini ifa edebilmeleri için lüzumlu olan taşıt kolaylıkları.

2. Yetkili makam, iş müfettişlerinin vazifelerini ifa edebilmeleri için lüzumlu olabilecek seyahat ve sair masraflarının kendilerine tediyesi için gerekli tedbirleri alacaktır.

Madde — 12.

1. Hüviyetlerini bildiren belgeleri hâmil iş müfettişleri aşağıdaki yetkileri haizdir :
- a) Teftişe tâbi her hangi bir iş yerine günün veya gecenin her hangi bir saatinde serbestçe ve önceden haber vermeksizin girmek.
  - b) Teftişe tâbi olduklarına hükmetmek için mâkul bir sebep görebilecekleri bütün mahallere gündüzün girmek;
  - c) Kanuni hükümlere hakikaten riayet edilip edilmediğine kanaat getirmek maksadiyle, lüzumlu görebilecekleri her türlü tetkik, kontrol ve tahkikatta bulunmak ve bilhassa :
    - i) Kanuni hükümlerin uygulanmasıyla ilgili her hususta iş verene veya işletme personeline yalnız veya şahitler huzurunda sorular tevehh etmek;
    - ii) Çalışma şartlarına dair olan Millî mevzuatın tutulmasını emrettiği her türlü defterlerin, kayıtların veya diğer vesikaların kanuni hükümlere uygun olup olmadıklarını tetkik etmek ve suretlerini çıkarmak veya bunlardan hulâsalar almak maksadiyle, adı geçen vesikaların ibraz edilmesini talep etmek ;
    - iii) Asılması kanunen mecburi olan ilânların asılmasını istemek;
    - iv) Tahlil etmek maksadiyle, kullanılan veya işlenen malzeme ve maddelerden nümuneler almak ve bunları götürmek; şu şartla ki, bu maksatla her hangi bir nümune veya maddenin alınıp götürüldüğü iş veren veya vekiline haber verilecektir.
2. Müfettişler, teftişe geldiklerini, iş veren veya vekiline haber verirler; meğer ki bu tarzda bir haber vermenin, vazifelerinin ifasına halel getirebileceğini mülâhaza etmiş olsunlar.

Madde — 13.

1. Tesislerde, tertiplerde veya çalışma usullerinde tesbit ettikleri ve işçilerin sağlık ve emniyeti bakımından bir tehlike teşkil edeceğine kani olmak için mâkul bir sebep gördükleri eksikliklerin tamamlanması maksadiyle tedbirler aldıkları hususunda iş müfettişlerine yetki verilecektir.
2. Müfettişlerin bu gibi tedbirleri aldıklarını mümkün kılmak üzere, adlî veya idari makama her türlü itiraz için millî mevzuatın tanıdığı hak mahfuz kalmak şartıyla, kendileri aşağıda yazılı hususlarda emir vermek veya verdirmek yetkisine malik bulunacaklardır.
- a) İşçilerin sağlık ve emniyetine dair olan kanuni hükümlerin tamamıyla uygulanmasını sağlamak için, tesislerde lüzumlu görülebilecek olan değişikliklerin tesbit edilecek bir zaman zarfında yapılması;
  - b) İşçilerin sağlık ve emniyeti bakımından yakın bir tehlike mevcut olduğu takdirde, derhal tatbik olunmak üzere tedbirler alınması.
3. Fıkra 2 de derpiş olunan usul, üyenin adlî veya idari usulleriyle kabili telif olmadığı halde, müfettişler, emirlerin verilmesi veya derhal tatbik edilmek üzere tedbirlerin alınması için yetkili makama müracaat yetkisine malik bulunacaklardır.

Madde — 14.

İş teftiş servisinin, millî mevzuatın emredebileceği hallerde ve tarzlarda iş kazaları ve meslek hastalığı vakalarından haberdar edilmesi lâzımdır.

Madde — 15.

- Millî mevzuatın koyabileceği istisnalar mahfuz kalmak kaydıyla, iş müfettişleri :
- a) Murakabeleri altındaki işletmelerle doğrudan doğruya veya dolayısıyla her hangi bir alakaları olmak hakkını haiz bulunmayacaklardır.

b) Vazifelerinin ifası sırasında, imalât, ticaret sırları veya işletme usulleri hakkında öğrendiklerini, hizmetten ayrıldıktan sonra dahi ifşa etmemek mecburiyetinde olacaklar ve bu mecburiyet münasip cezalar veya disiplin tedbirlerinin müeyyidesi altında bulundurulacaktır.

c) Tesislerde bir eksiklik bulunduğunu veya kanuni hükümlerin ihlâl edildiğini kendilerine haber veren her hangi bir şikâyet membaını mutlak surette gizli tutacaklar ve teftişin bir şikâyet üzerine yapıldığını işveren veya vekiline bildirmekten çekineceklerdir.

Madde — 16.

İş yerlerinin, ilgili kanuni hükümlerin müessir bir şekilde uygulanmasını temin etmenin lüzumlu kılacağı kadar sık ve itinalı bir şekilde teftiş edilmesi lâzımdır.

Madde — 17.

1. Uygulanması iş müfettişleri tarafından sağlanan kanuni hükümleri ihlâl veya ihmal edecek şahıslar hakkında önceden ihtar edilmeksizin derhal kanuni takibata geçilecektir, şu kadar ki, noksanların ikmali veya önleyici tedbirlerin uygulanması için önceden iharda bulunulması gereken hallere dair millî mevzuat tarafından istisnalar kabul edilebilecektir.

2. Takibata geçmek veya geçilmesini tavsiye etmek yerine, ihtar veya tavsiyede bulunma keyfiyeti iş müfettişlerinin takdirine bırakılır.

Madde — 18.

Uygulanması iş müfettişlerinin kontrolüne tâbi olan kanuni hükümleri ihlâl ve vazifelerini ifada iş müfettişlerine engel çıkarma hallerine karşı münasip cezai müeyyideler millî mevzuat tarafından derpış edilecek ve müessir bir şekilde tatbik olunacaktır.

Madde — 19.

1. İcabına göre, ya iş müfettişleri veya mahallî teftiş büroları, teftiş faaliyetlerinin neticeleri hakkında merkezi teftiş makamına genel mahiyette muntazam devre raporları vermekle mükellef tutulacaklardır.

2. Bu raporlar, zaman zaman, merkezi makam tarafından tesbit olunan tarzda hazırlanacak ve bu makam tarafından tesbit edilen konuları ihtiva edecektir; raporlar en az bu makamın tesbit edeceği kadar sık olarak ve her halde senede en az bir defa verilecektir.

Madde — 20.

1. Merkezi teftiş makamı, kontrolü altında bulunan teftiş servislerinin çalışmalarına dair umumi mahiyette bir senelik rapor yayımlayacaktır.

2. Bu senelik raporlar, ait oldukları senenin hitamından sonra mâkul bir zaman zarfında ve her halde on iki ay içinde yayımlanacaktır.

3. Senelik raporların suretleri, raporlar yayımlandıktan sonra mâkul bir devre zarfında ve her halde üç ay içinde Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecektir.

Madde — 21.

Merkezi teftiş makamı tarafından yayımlanan senelik rapor aşağıdaki konuları ve adı geçen makamın kontrolüne tâbi olan diğer ilgili hususları ihtiva edecektir.

- a) Teftiş servisinin faaliyetiyle ilgili kanunlar ve tüzükler;
- b) İş teftiş servisinin personeli;
- c) Teftişe tâbi işyerlerinin istatistikleri ve buralarda çalıştırılan işçilerin sayısı;
- d) Teftiş ziyaretlerinin istatistikleri;

- e) İşlenen suçlara ve verilen cezalara dair istatistikler;
- f) İş kazaları istatistikleri;
- g) Meslek hastalıkları istatistikleri.

Kısım II - Ticarete iş teftişi

Madde — 22.

Hakkında bu sözleşmenin bu kısmının yürürlükte bulunduğu Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının her üyesinin ticari iş yerlerinde bir iş teftiş sistemi bulundurması lâzımdır.

Madde — 23.

Ticari iş yerlerinde iş teftiş sistemi, çalışma şartlarına ve işçilerin işleriyle meşgul buldukları sırada korunmalarına dair olan kanuni hükümlerin uygulanmasını sağlamakla iş müfettişlerinin vazifeli buldukları iş yerleri hakkında uygulanır.

Madde — 24.

Ticari iş yerlerinde iş teftiş sistemi, bu Sözleşmenin 3 - 21. maddeleri hükümlerinin, uygulanabildikleri nispette yerine getirilmesini sağlamalıdır.

Kısım III - Muhtelif tedbirler

Madde — 25.

1. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bu Sözleşmeyi onayan her üyesi, onama belgesine ekleyeceği bir beyanla, Sözleşmeyi kabulünde II nci kısmı müstesna tutabilir.
2. Bu şekilde bir beyanda bulunmuş olan her üye, mütaakıp bir beyanla, evvelki beyanını her hangi bir zamanda iptal edebilir.
3. Bu maddenin birinci paragrafına göre yapılmış olan beyanın kendisi hakkında yürürlükte bulunduğu her üye Sözleşmenin tatbikına dair yıllık raporunda Sözleşmenin II. kısmının hükümleri hakkında kendi kanununun ve tatbikatının durumunu bildirecek ve adı geçen hükümlerin ne dereceye kadar tatbik mevkiine konduğunu veya konulmasının tasavvur edildiğini açıklayacaktır.

Madde — 26.

Her hangi bir iş yerinin veya iş yeri kısmının yahut servisinin, bu Sözleşmenin şümulüne girdiği muhakkak surette belli olmadıği takdirde, meselenin halli yetkili makama ait olacaktır.

Madde — 27.

Bu Sözleşmede «Kanuni hükümler» tâbiri kanun ve tüzüklerden başka, kanun kuvvetini haiz bulunan ve uygulanmasını sağlamak iş müfettişlerinin vazifesi olan hakem kararlarını ve genel sözleşmeleri de içine alır.

Madde — 28.

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22 nci maddesi gereğince verilecek olan senelik raporlara bu sözleşme hükümlerini tatbik mevkiine koyan bütün kanunlar ve tüzükler hakkında mufassal malûmat dercedilecektir.

Madde — 29.

1. Bir üyenin ülkesi geniş bölgeleri ihtiva edip de bu bölgelerdeki nüfusun dağınlıklığı veya gelişme safhası dolayısıyla yetkili makam, bu sözleşme hükümlerinin buralarda uygulanmasının kabil olmayacağını mülâhaza ettiği takdirde, adı geçen makam, bu bölgeleri bu sözleşmenin uygulanmasından ya tamamiyle veyahut muayyen işletmeler veya işler hakkında münasip göreceği istisnalar kabul etmek suretiyle kısmen muaf tutabilir.

2. Her üye, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22 nci maddesi gereğince bu sözleşmenin uygulanmasına dair vereceği ilk yıllık raporunda, hakkında bu madde hükümlerine müracaat niyetinde olduğu bölgeleri ve bu hükümlere müracaat niyetinde olmasının sebeplerini göstermelidir; hiçbir üye, daha sonra, bu suretle göstermiş bulunduğu bölgelerden maadası için bu madde hükümlerine müracaat edemez.

3. Bu madde hükümlerine müracaat eden her üye, mütâakıp yıllık raporlarında, hangi bölgeler için bu madde hükümlerine müracaat hakkından vazgeçtiğini göstermelidir.

Madde — 30.

1. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 1946 yılında tadil edilen metninin 35 nci maddesinde zikrolunan ülkeler hususunda, bu suretle tadil edilmiş olan adı geçen maddenin 4 ve 5 nci fıkralarında yazılı ülkeler hariç, bu sözleşmeyi onayan her teşkilât üyesi, aşağıdaki hususları bildiren bir beyanı Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne, onanmasından sonra, mümkün olan en kısa müddet içinde göndermelidir:

a) Haklarında sözleşme hükümlerinin hiçbir değişiklik yapılmadan uygulanmasını taahhüt ettiği ülkeler;

b) Haklarında sözleşme hükümlerinin değişikliklerle uygulanmasını taahhüt ettiği ülkeler ve bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğu;

c) Haklarında sözleşmenin uygulanamayacağı ülkeler ve bu gibi hallerde sözleşmenin uygulanmamasının sebepleri;

d) Haklarında kararını sonraya bıraktığı ülkeler.

2. Bu maddenin birinci paragrafının a) ve b) bentlerinde zikrolunan taahhütler, onanmanın ayrılmaz kısımları olarak sayılacak ve aynı sonuçları doğuracaktır.

3. Her üye, bu maddenin 1. paragrafının b), c) ve d) bentleri gereğince, daha evvel yapmış olduğu beyanda mevcut ihtirazi kayıtların hepsinden yahut bir kısmından, yeni bir beyan ile vazgeçebilecektir.

4. Her üye, 34 madde hükümlerine uygun olarak, bu sözleşmenin feshedebileceği devreler zarfında genel müdüre, daha evvelki her hangi bir beyanın hükümlerini her hangi başka bir bakımdan değiştiren ve belirli ülkelerdeki durumubildiren yeni bir beyan gönderebilecektir.

Madde — 31.

1. Bu sözleşme konusuna dâhil bulunan meseleler, anavatan dışı bir ülkenin makamlarının bizzat kendi yetkisi çerçevesi içine girdiği zaman, o ülkenin milletlerarası münasebetlerinden sorumlu olan üye, adı geçen ülkenin hükümetiyle mutabık olarak, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne, o ülke adına, bu sözleşmedeki vecibeleri kabul ettiğine dair bir beyan gönderebilecektir.

2. Bu sözleşmedeki vecibelerin kabulü hakkındaki bir beyan Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne;

a) Müsterek otoriteleri altında bulunan bir ülke için iki veya daha fazla Teşkilât Üyesi;

b) Birleşmiş Milletler Antlaşması hükümleri yahut o ülke hakkında yürürlükte olan her hangi diğer bir hüküm gereğince, o ülkenin idaresinden sorumlu bulunan milletlerarası her makam; tarafından gönderilebilir.

3. Bu maddenin yukarıki paragrafları hükümleri uyarınca, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilen beyanlar, sözleşme hükümlerinin ilgili ülkede değişikliklerle mi yoksa değişiklik yapılmadan mı uygulanacağını bildirmelidir; beyan, sözleşme hükümlerinin değişiklikler kaydıyla uygulandığını bildirdiği zaman, adı geçen değişikliklerin nelerden ibaret olduğunu belirtmelidir.

4. İlgili üye yahut üyeler veya milletlerarası makam, daha evvelki bir beyanla bildirilen değişikliği ileri sürmek hakkından, daha sonraki bir beyanla tamamen veya kısmen vazgeçebilecektir.

5. İlgili üye yahut üyeler veya milletlerarası makam, 17 nci madde hükümlerine uygun olarak, sözleşmenin feshedilebileceği devreler zarfında, Genel Müdüre, daha evvelki bir beyanın hükümlerini her hangi başka bir bakımdan değiştiren ve bu sözleşmenin uygulanması hususundaki durumu belirten yeni bir beyan gönderebilecektir.

Kısım IV - Son hükümler

Madde — 32.

Bu sözleşmenin kesin onama belgeleri, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek ve onun tarafından tescil edilecektir.

Madde — 33.

1. Bu sözleşme, ancak onama belgeleri Genel Müdür tarafından tescil edilmiş olan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı üyelerini bağlayacaktır.

2. Bu sözleşme, iki üyenin onama belgelerinin Genel Müdür tarafından tescil edilmesi tarihinden on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

3. Daha sonra, bu sözleşme, her üye hakkında, kendisinin onama belgesinin tescilinden itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde — 34.

1. Bu sözleşmeyi onayan her üye, onu, ilk yürürlüğe giriş tarihinden itibaren on yıllık bir devre sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne göndereceği ve bu müdürün tescil edeceği bir ihbarname ile feshedebilir. Fesih, tescil tarihinden ancak bir yıl sonra muteber olacaktır.

2. Bu sözleşmeyi onamış olup da, onu bundan evvelki fıkrada yazılı on yıllık devrenin bitiminden itibaren bir yıl zarfında bu madde gereğince feshetmek ihtiyarını kullanmayan her üye, yineden on yıllık bir müddet için bağlanmış olacak ve bundan sonra bu sözleşmeyi, her on yıllık devre bitince, bu maddede derpiş edilen şartlar içinde feshedebilecektir.

Madde — 35.

1. Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Teşkilât üyeleri tarafından kendisine bildirilen bütün onama, beyan ve fesihlerin tescil edildiklerini, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bütün üyelerine tebliğ edecektir.

2. Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, kendisine gönderilen sözleşmenin ikinci onama belgesinin tescil edildiğini Teşkilât üyelerine tebliğ ederken, bu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında Teşkilât üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde — 36.

Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü yukarıki maddeler gereğince, tescil etmiş olduğu bütün onama, beyan ve fesihlere dair tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 102 nci

maddesi uyarınca tescil edilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştırılacaktır.

Madde — 37.

Bu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren her on yıllık bir devre sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, bu Sözleşmenin uygulanması hakkındaki bir raporu Genel Konferansa sunacak ve onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi keyfiyetinin konferans gündemine konulması lüzumu hakkında karar verecektir.

Madde — 38.

1. Konferansın bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir sözleşme kabul etmesi halinde, ve yeni sözleşme, başkaca hükümleri ihtiva eylemediği takdirde :

a) Tadil edici yeni Sözleşmenin bir üye tarafından onanması keyfiyeti, yukardaki 34 ncü maddede nazara alınmaksızın, ve fakat tadil edici yeni Sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartı ile, bu sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini tazammun edecektir,

b) Tadil edici yeni Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, bu Sözleşme, üyelerin onamasına artık açık bulundurulmayacaktır.

2. Bu Sözleşme, onu onayıp da tadil edici Sözleşmeyi onamamış bulunan üyeler için, herhalde şimdiki şekil ve muhtevasiyle muteber olmakta devam edecektir.

Madde — 39.

Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri aynı şekilde muteberdir.

